

FE I POLÍTICA

LEONARDO BOFF

Petrópolis, Rio de Janeiro, Brasil

1. Política social (P)

És aquella que es refereix al bé comú de la societat. O bé és la participació de les persones en la vida social. Així, per exemple, l'organització de la salut, de la xarxa escolar, dels transports, l'obertura i el manteniment dels carrers, de l'aigua i les clavegueres, etc. Té a veure amb la política social. Lluitar per aconseguir un servei d'urgències al barri, unir-se per portar la línia d'autobús fins al capdamunt del turó, participar d'una manifestació al centre de la ciutat per la reforma agrària, pel sòl urbà, contra la violència policial, és fer política social. Aquesta política busca el bé comú de tots o d'un grup, els drets dels quals no es respecten. Ras i curt: la política social o la Política amb P majúscula significa *la recerca comuna del bé comú*.

2. Política partidària (p)

Significa la lluita pel poder d'estat, per tal de fer-se amb el govern municipal, estatal i federal. Els partits polítics existeixen en funció de si arriben al poder, ja sigui per canviar-lo (procés revolucionari), ja sigui per exercir-lo tal com es troba constituït (governar l'estat que existeix). El partit, com la mateixa paraula diu, és part de la societat, no pas tota la societat. Cada partit té al darrere interessos de grups o de classes que elaboren un projecte per tota la societat. Si arriben al poder d'estat (govern) comandaran les polítiques públiques segons el seu programa i la seva visió partidària dels problemes.

Pel que fa a la política partidària, és important tenir en compte els següents punts:

- veure quin és el programa de partit;
- veure com el poble entra en aquest programa: si es discuteix a les bases; si atén les reclamacions històriques del poble; si preveu la participació del poble, mitjançant els seus moviments i organismes, en la seva concepció i control;
- veure quins són els candidats que representen el programa: quina biografia tenen, si sempre han mantingut un lligam orgànic amb les bases, si són veritablement aliats i representants de les causes de la justícia i del canvi social necessari, o si volen mantenir les relacions socials tal com són, amb les contradiccions i fins i tot injustícies que contenen al seu si.

N'hi ha prou amb aquests pocs criteris per adonar-se

del perfil del partit i dels candidats: de *dreta* (si volen mantenir inalterada la relació de forces que afavoreix qui està al poder), d'*esquerra* (si pretenen canvis estructurals que marginin les grans majories), o bé de *centre* (els partits que s'equilibren entre l'esquerra i la dreta, que busquen sempre avantatges per ells mateixos i els grups que representen).

Pel fet de ser part i no pas tota la societat, la política partidària és, per si mateixa, conflictiva; els polítics són adversaris, no enemics, ja que tenen projectes i programes diferents. Però ha de quedar clar allò que Max Weber va dir en el seu famós text *La política com a vocació*: "Qui fa política busca el poder. Poder entès com a mitjà al servei d'altres fins, o poder per si mateix, a fi de gaudir del prestigi que aquest confereix". Aquesta última manera de poder polític ha estat exercit històricament per les nostres elits per tal de beneficiar-se'n, tot oblidant el subjecte de tot el poder que és el poble.

3. La fe i la seva dimensió política

La fe té a veure amb Déu i la seva revelació. Però es troba dins la societat i és una de les creadores d'opinió i de decisió. És com una bicicleta. Posseeix dues rodes mitjançant les quals es torna efectiva per la societat: la roda de la religió i la roda de la política.

La *roda de la religió* es fa palesa en l'oració, les celebracions, els resos i la lectura de les Escriptures. A través d'aquests mitjans es formen les conviccions que són a la base de decisions concretes.

La segona roda és la *de la política*. La fe s'expressa a través de la pràctica de la justícia, la solidaritat, la denúncia de les opressions. Com es veu, "política" aquí és sinònim d'"ètica". Hem d'aprendre a equilibrar-nos per damunt de les dues rodes per poder caminar correctament.

La Bíblia considera la roda de la política (ètica) més important que la roda de la religió com a culte. Sense l'ètica, la fe resta buida i inútil. Són les pràctiques, i no pas les prèdiques, les que compten per Déu. No serveix de res dir "Senyor, Senyor" i fer tota una celebració; és més important fer la voluntat del Pare que és amor, misericòrdia, justícia. Per tant, ètiques com ara participar en una manifestació de treballadors, entrar en un sindicat o en un grup de drets humans

Hi ha moltes relacions entre la política i la fe, i

viceversa. I amb l'Estat, la jerarquia de l'Església, les comunitats de base i els laics. Volem analitzar la relació de la fe amb el ciutadà individual i, després, amb el cristià laic militant.

4. Fe, política i ciutadà individual

En un nivell concret, fe i política es troben juntes en la vida de la gent. La política és una dimensió de la fe concreta de la persona en la mesura en què viu la fe amb les seves dues rodes: la fe com a culte i la fe com a ètica, com a pràctica de justícia i com a espiritualitat. La fe inclou la política. És a dir: un cristià, pel fet de ser cristià, s'ha d'escarrassar per aconseguir la justícia i el benestar social. També ha d'optar per programes i persones que s'acostin tant com sigui possible a allò que era el projecte de Jesús i de Déu en la història.

Però la fe transcendeix la política, perquè la fe es refereix també a la vida eterna, a la resurrecció de la carn, a la transformació de l'univers, fets que cap política social ni cap partit o estat poden prometre. Nosaltres volem una societat justa i fraterna i, alhora, volem la resurrecció de la carn i la vida sense fi i feliç per sempre més. Però la fe no és tan sols bona perquè ens presenta una promesa: és bona també perquè inspira una societat humana, justa i tolerant.

El pas de la fe a la política partidària no és directe. És a dir: de l'evangeli no es dedueix a ulls clucs el suport a un determinat partit i el deure de votar una persona determinada, ni quin ha de ser el salari mínim. L'evangeli no ofereix solucions, sinó inspiracions perquè es pugui triar bé un partit i crear un salari digne. Però per això es necessiten eines adequades d'anàlisi de la realitat social, de moviments i institucions, partits i programes que permetin donar cos a la fe com a pràctica ètica.

5. Fe, política i laic militant

El laic és membre del Poble de Déu i de la comunitat cristiana. És un ciutadà qualificat per la fe i la militància. Il·luminat per la fe, pot i ha de fer política partidària. Per tant, res de rebre ordres dels bisbes i dels capellans per tal de donar suport a un determinat partit (política cristiana). La política ha de ser laica, no pas clerical. La fe cristiana i l'evangeli ofereixen criteris d'orientació política, com ara aquests que enumerem a continuació:

-una política *alliberadora*: no n'hi ha prou a reformar la societat que hi ha al nostre voltant; allò que importa és un altre model de societat que permeti més inclusió mitjançant la participació, la justícia social i la dignitat. Clar i català: l'alliberació vol aquest projecte, fet que una simple reforma no aconsegueix ni per medecina;

-una política *alliberadora a partir de les majories pobres i excloses*: s'ha de començar de ben avall, ja que així no queda ningú a fora; si es comença pels assalariats o per la burgesia, s'exclou, de bon començament, gairebé la meitat de la població exclosa;

-una política *alliberadora* que usi *mètodes alliberadors*. És a dir: que faci servir processos participatius del poble, de dalt a baix i de dins a fora. Aquesta política pretén una altra mena de democràcia: no tan sols la democràcia representativa i que delega (cada quatre anys tenim el dret d'escollir un president i delegar-li el poder, sense tornar a controlar-lo), sinó una democràcia participativa per la qual el poble i les seves organitzacions ajuden a discutir, decidir i resoldre les qüestions socials. Per fi una democràcia sòcio-còsmica que incorpori com a ciutadans amb drets com el de respectar la terra, els ecosistemes i els éssers de la creació amb els quals mantenim relacions d'interdependència;

-una política que usi *mitjans transparents* que els poderosos difícilment poden usar, com ara la veritat, la resistència activa, la raó solidària. Per la creació d'una societat justa i pacífica, els mitjans han de ser també justos i pacífics...

La militància exigeix competència, coneixement de la realitat social i també una espiritualitat adient per percebre els dons del Regne que es realitzen en el món a mesura que hi ha més dignitat i millor qualitat de vida. En funció de tot plegat ha sorgit en moltes diòcesis el *Movimento Fe e Política*, que busca millorar la participació dels cristians en el camp de la política (tot estudiant i reciclant-se) i en el camp de la fe (tot alimentant la mística i aprofundint teològicament les qüestions).

Conclusió: la memòria perillosa de Jesús

Els cristians no han d'oblidar mai que som hereus de la memòria perillosa i llibertària de Jesús. A causa del seu compromís amb el projecte del Pare i amb els humiliats i ofesos del seu temps va ser perseguit, va ser fet presoner polític, va ser torturat i condemnat a la creu, el pitjor càstig polític-religiós de l'època. Si va ressuscitar va ser per, en nom del Déu de la vida, animar la insurrecció contra una política social i partidària que penalitza el poble (especialment els més pobres), eliminar els profetes i els que clamen per una justícia més gran, i donar forces a tots aquells que volen una societat nova amb una relació alliberadora amb la natura, amb el proïsme i amb Déu.